

ACC. NR.

4407

FOLKMINNES-

ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Helga Persson

Härad: Onsjö Adress: Box 208 Höör

Socken: Billinge Berättat av: Sone Persson

Uppteckningsår: 1934 Född år i Bosarp
Omkr. 70 år

Uppteckningen rör : I.Råstenstillverkning, (sid.1-2).

Skriv endast på denna sida!

36 seal

1 4407

I.

Råstenstillverkning.

1
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Råstenstill-
verkning.

S.k. "rausten" tillverkad av lera och soltorkad, användes mycket förr såsom byggnadsmaterial, och ännu finnas personer, som tillverkar dylik sten. En plats där man ännu tillverkar sådan är i Gunnaröd i Billinge, och en gång då jag färdades förbi tillverkningsstället, träffade jag ägaren av gården och fick då reda på hur han tillverkade ^{denna} ~~stenen~~.

Leran brytes upp och fuktas samt får stå att blöta över natten i ett för ändamålet grävt hål. På morgonen bearbetas den med skyfflar och dessutom trampar man i leran så att den blir mjuk och smidig. Härefter lägges den upp på ett bord, ett flak förfärdigat av bräder, vilket vilar på en träställning, som kan vara fäst på hjul, så att man kan köra bort till den plats leran är belägen ^{och} ~~så att man~~ ^a slipper bära denna, utan den kan läggas direkt upp på bordet. På bordet har man en träform med plats för två stenar av omkring en vanlig tegelstens storlek. Leran lägges och packas i denna form och sedan stryker man över ytan jämn, antingen med handen eller en käpp. Därefter lägges ste-

nen till torknings med ena flatsida^m/uppåt. När den fått ligga så att denna sida är torr sättes den på kant, vilket kallas "kantas", och när så alla stena^{na} ~~är~~ ^{är} ~~torn~~ ^{läggs} den upp i högar och användes till byggnadsändamål, dels till inner- och dels till ytterväggar. Då stenen användes till ytterväggar måste den rappas ^{eller brädbeklädas}, men då den användes till innerväggar behandlas ^{den} ~~den~~ såsom sådan brukar.

Då stenen jämnas på översidan av formen kallas detta, att stryka stenen. Sådan sten var mycket allmän för i världen, men är nu ej så bruklig.

ACC. NR.

4407

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Helga Persson
Härad: Onsjö Adress: Box 208 Höör
Socken: Billinge Berättat av: Äru Per Berntsson
Uppteckningsår: 1934 Född år i Billinge
Omkr. 70 år.

Uppteckningen rör : I. Tassabanan i Mölleröka, (sid. 1).

4407

I.

Tassabanan vid Mölleröka.

I närheten av Mölleröka fanns en jorrdansbana, som kallades Tassabanan. Här brukade man dansa på sommaren och för musiken stod en gammal spelman som kallades Orehusa-Per, för att han hade ett litet torp, som kallades Orehus. Denne brukade spela hos vänner och grannar i Billinge och trakten däromkring.

Vid dessa tillfällen då man dansade på Tassabanan brukade man ibland koka kaffe, men detta kokades mest på cikoria. Om man blev törstig så man behövde dricka, så drucko alla ur samma krus och om man drack ur en kaffekopp, som ej var diskad så var det ej så noga.

Fru Berntsson är född i Billinge socken och det kan nämnas, att även hon har varit duktig då det gällt att traktera fiol och ofta har hela familjen varit ute och spelat på tillställningar och de ha även uppträtt med egna konserter.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Helga Persson
Härad: Onsjö Adress: Box 208 Höör.
Socken: Billinge Berättat av: Fru Kristina Wernberg
Uppteckningsår: 1934 Född år 1863 i Billinge.

Uppteckningen rör : I. Leksaker och spel, Frågel. 31 (sid. 1-8), II.
Arken bygger, (s. 8).

Skane
Omaga hvd.
Bollinge sv.

1 4407

I.

Helga Psson
1934.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Leksaker och spel.

(Frågelista 31).

Leksaker och
spel.

Dockor och hithörande leksaker.

De dockor man i berätterskans barndom brukade ha voro
vanligen av trä, och målade i vackra färger i rött, gult och blått. Be-
rätterskan omtalar, att hon och hennes syster, fingo vars en trädocka
i marknadsgåva av sin mor, och då de lekte i en grushög de fått hem-
körd gjorde de gångar och rum i denna där de placerade dockorna.

Himmelsbrett.

Himmelsbrett.

En lek, som berätterskan säger, var mycket omtyckt, kalla-
des "himmelsbrett". Denna tillgick så, att man lade en bräda över en
knubbe. På den ena ändan lade man en tråkula och på den andra slog
man med en stång, så ändan där kulan låg gick upp och då flög kulan
upp i luften. Denna lek hade man själv hittat på, men berätterskan min-
des inte om det var hon och hennes syskon eller granbarnen, som hittat
på den.

Andra dockor.

Andra dockor.

Man brukade ej sy kläder till trädockorna, ty dessa hade

Skriv endast på denna sida!

som nämnts målade kläder.

Man förfärdigade även tillfälliga dock^{or} på så sätt, att man band ett huvudkläde på en pall samt band ett förkläde på dem.

Den enda berätterskan mindes, som hade docka med porslins-huvud, var klockaredottern Hilma Lilja. Senare kommo köpta dockor i användning och dessa fick man vanligen såsom marknadsgåvor.

Leka skola.

Leka skola.

Denna var en omtyckt lek, där vanligen den äldsta av flickorna utsågs till lärarinna. Vid leken stod hon i mitten medan lärjungarna sutto runt omkring på stenar eller på marken. Man använde stora blad, som man bröt ur träd eller buskar, till böcker och i dessa låtsade man sig läsa. Lärarinnan förhörde dem i deras kunskaper och så fick man räkna huvudräkning m.m.

Bygga hus.

Bygga hus.

Ibland byggde man hus av stenar med torvtak och så flätade de en krans av blommor, som de satte såsom äreport över dörren.

Man brukade också bygga ladugårdar och logar och så tillverkade man kor och hästar. Aorna voro antingen kottar med träpinnar

till ben och horn, eller också voro de av käppar, vilka skurits flata i ena ändan, varefter man skar ett hack i dem så att liksom två horn bildades. Dessa voro vanligen omkring en decimeter långa när de skulle föreställa kor, något längre när de skulle vara ^atjurar och knappt en halv dcm. när det skulle vara kalvar. För att markera olika köns skars hornen något tvärare för tjurar. På den sida, som skulle vara undersida, skar man dem jämna, så att de ej skulle rulla omkring och så skar man strimlor för att få dem brokiga. Man band ett band om den del av kroppen, som föreställde hals, och så gjorde man trätjuderpålar eller trätade gamla, krokiga spik och slog ned i jorden och så tjudrades djuren, men det kunde också hända att man liksom stängde in ett område till fälad och släppte djuren där.

Ridhästar.

Ridhästar.

Till ridhästar använde man rätt långa, helst raka käppar. Dessa låtsade man sig rida på. Till piska använde man en käpp med ett varligt band eller, som man sade, simme, eller också flätade de större barnen en "piska-eller snärtareba" med smäll eller klatsch i ändan, och så slog man med denna då man låtsade sig köra eller rida. Till töm-

segel-/
mar användes garn eller rep.

Svanar av säv.

Av stora sävor gjorde man en slags svanar eller gäss. Detta tillgick så, att man drog upp långa sävor ur vattnet. Den del av säven, som var under vattnet, var vit, och denna del använde man såsom huvud och hals. När man tagit en del av säven till hals snurrade man den andra till kropp. Man satte en pinne till huvud för att där skulle bli böjning, och sedan satte man en pinne i rundningen för att den ej skulle gå upp. Säven voro tjocka, som ~~en~~ ett finger. När svanarna voro färdiga kunde de simma på vattnet.

Snurrekana.

Då man slog kana hade man vanligen en lång isbana på vilken man åkte. Ungefär på mitten av denna bana stod en av de lekande och sträckte ut handen mot den, som slog kanan. Denne tog den andres hand och så snurrade han till, så att den åkande snurrade ett par varv runnt på isbanan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Svanar av säv.

Snurrekana.

Sprattelgubbar.

Sprattelgubbar av tjockt papper, vanligen målade som clowner eller i andra färgrika dräkter, voro förr mycket vanliga leksaker. Dessa hade armar och ben löst fästa vid kroppen, och i varje av dessa var ett snöre bundet, som sammanhöll det hela, ^{da man drog/} och i en nedhängande bandända sprattlade gubben med armar och ben.

Sprattelgub-
bar.Papperssaker.

Man brukade ~~ihläng~~ göra olika figurer av papper genom att vika dem på olika sätt. Ibland gjorde man en del figurer i följd genom olika vikningar och dess voro saltkar, kvinnan i båten, börs, spegel och slutligen en båt.

Papperssaker.

Kedjor och ringar.

Man förfärdigade kedjor och ringar av maskrosstjälkar. Detta tillgick så att man tog blomman av och sedan stack man den smalare delen av stjälken in i den grövre, och ville man ha en hel kedja stuckos en del ringar in i varandra. Det hände även att man gjorde ringar och kedjor av halmstrå.

Kedjor och
ringar.Kattsnurror.

Kattsnurror

Kattsnurror tillverkades på så sätt, att man borrhade hål i en stor nöt på båda sidor och i dessa hål fästes en smal rak pinne, vars spets sattes ned i en potatis. Ett fint snöre eller en tråd bands om pinnen där den gick igenom nöten, och så borrhades ett hål på sidan av nöten där tråden stacks igenom. När man så drog i tråden gick den tillbaka i gen och snurrades på pinnen, och då man fortsatte att draga fram och tillbaka åstadkoms ett surrande ljud, liknande det som höres då en katt spinner.

Samma namn hade man på en slags snurra, som tillverkades på så sätt, att man trädde en tråd genom två hål på en knapp och så genom att snurra tråden runt om, och sedan draga denna fram och tillbaka såsom det varit en gummitråd uppstod ett liknande surrande läte.

Bollar.

Bollar.

Berätterskan omtalar, att man brukade förfärdiga bollar av skinnbitar. Dessa klipptes i trekantiga bitar och ^{sedan} syddes de samman antingen i fyra eller åtta bitar. Hade man åtta bitar blev rutorna delade i två halvor, men eljest gingo de från pol till pol om man

Skånska
onsjö län
Skillinge sn.
1934.

4407

Hedvig Persson

7

10
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så skall säga. När bollen var färdigsydd stoppades den med svinhår, kork eller trasar, huvudsaken var att den blev hård och bra så att där var bra drift i den, som man sade.

Hade man två slags läder, sydde man rutorna, så att bollen blev rutig i färgen. Det hände också att bollen stoppades först och avdelades i fyra eller åtta rutor och sedan sydde man med olika sorters garn så att bollen blev vacker och färgrik.

Lergökar.

Lergökar.

Lergökar brukade man köpa på marknader och ge barnen i marknadsgåva. Man brukade även köpa trumpeter av bläck, målade i olika färger och då brukade det ofta bli sådant överflöd på musik, att man ej köpte dem mera än en gång.

Visselpipor.

Visselpipor.

Visselpiporna hade sin särskilda säsong på våarna när saven gick, ty då var det lätt att få barken av träet. Dessa pipor tillverkades i allmänhet av rönn och då "en skälle jöra en vösslepiba", skar man en lagom tjock rönnkvist, vilken man knackade på runt den del av barken, som skulle bli visselpipa. När barken på detta sätt var loss-

nad drog man själva det vedartade ur. Man snedskar den del va barken, där man skulle blåsa och så skar man ett hål uppe i barken, Sedan skar man ett stycke av den vedbit man dragit ur, och satte ^{den} tillbaka däruppe, som var snedskuret, och så skar man lite av den del, som skulle gå från det hål som skurits på barken och ut till pipans slut. så satte man vedbiten tillbaka i slutet av pipan, men endast så pass att där blev tät och sedan var pipan färdig att blåsa i och det var vanligen ett ganska skarpt ljud man kunde åstadkomma.

Flärpor.

Flärpor.

Flärpor var en annan slags visselpipor, som dels förfärdigades av ihåliga strån och dels av bark. Då de förfärdigades av bark förfor man på samma sätt med veduttagningen, som då man gjorde visselpipor, men man hade smalare kvistar. Där man skulle blåsa skrapades barken och så klämde man till ett tag med tummen och pekfingeret i översta ändan, och sedan kunde man blåsa, som i en visselpipa, men dessa mera provisoriska pipor voro ej så starka. Då man förfärdigade dem av strån tog man ett grovt ihålligt strå och knep av det så långt man

ville ha det, och så knep man till i övre ändan liksom vid barkflärpan så gick det att blåsa.

Man kunde även tillverka visselpipor av hundkäx och då skar man en skära läng pipan, för att den skulle ljuda. Dessa pipor skars på ena hållet i en led av växten och på så sätt blev den tät i nedre ändan.

II.

Arken bygger.

Arken bygger.

Ett vädelekstecken man brukade taga märke på var den s.k. arken, vilken bestod av en del vita molnstrimmor (s.k. fauratom) högt uppe i luften, vilka samlat sig till en lång strimma. Gick denna molnstrimma från norr till söder ansågs den båda vackert väder, men gick den från väster till öster trodde man, att det blev regn. Detta kallades "arken bygger." Ännu finnes det personer, som taga väderleks- märke när arken bygger, och ibland tyckas spådomarna slå in.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Helga Persson

Härad: Onsjö Adress: Box 208 Höör

Socken: Billinge Berättat av: Olof Larsson

Uppteckningsår: 1934 Född år 1857 i Billinge.

Uppteckningen rör : I. Dans och lekar, (sid.1), II. Kistebrev (s.1-10),
III. Ett annat kistebrev, (s.10-17).

Dans och lekar.

Dans och lekar

På sommaren brukade man dansa på en jordbana och till denna samlades ungdomarna till dans efter en harmonika. Sagesmannen berättar att dansbanan låg på en sluttning, så det gick mycket lätt att dansa när det gick nedför, men däremot gick det lite trögare uppåt.

I Hultseröd brukade man ha jula-gille på varje ställe. Då dansade man och det bjöds rikligt med traktering bestående av kaffe, kakor, julmat och toddy. -----

II.

Kistebrev.

Kistebrev.

Det kistebrev, som här är avskrivet, tillhör Olof Larsson, Billinge, det är tryckt på danska och har följande lydelse.

Bibelsk Reise-Kost öfver Livets og Dødens Vey,

eller

Forestilling paa dem som vandrar paa den trange Vey til Himmerig, og paa den brede Vey til Helvede. 5 Mose Bog 30 Cap. 15 Vers.

Her er Veye at betraede,
Een som föer til ewig Glæde ,
Den er trang og kummerlig,
Men dens maal er Himmerig.
Nok en Vey er bredere;
Men den föer till Helvede.

Vandrer saa paa Verdens öe,
At I kan naa i skal~~k~~ gaae
udaf Verden og skal døe,
Lod i Himlens Glæde faae.

Kors og Kummer, Trængsel, Møye,
Maa hver Christen Siel fördøye

Her i dette usle Liv.

De maa gaae paa Tørne, Tidsle ,
Øgleunge ad dem hvidsle,
Det er deres Tidsfordriv.

Dig er de i Hjertet glade;
Ingen, intet dem kan skade
Paa den smale, trange Vey.
De til maalet ikkun haste
Og paa Herren Haabet kaste;
Haabet dennes skuffer ey.

Efter Himmelen de tragte,
Verden, verdens de foragte:

Men de stræbe Dag og Nat,
At de kan i Verden leve,
Saa de kan i Himlen sveve,
og faa Seyer-Kronen fat.

Hvo kan Himmerig afmaale?
og hvis tunge kan udtale

All den Glæde, Herrlighed,
Som i Himlen er bereed.

Hvor Guds Børn til ewig Tid
Skuer Herrens Ansigt' blid.

Det er lekkert for vort Kiød
Efter egen syndig Vane
At gaae paa den Brede Bane
Mitt i Verdens bløde Skøid.

Der er Glaede, Lyst og Leeg,
Derfor og saa maange dandse,
Paa den Vey indtil de standse,
Og ved Døden bliver bleeg.

I Vellystens skidne Soel
De saa laenge sig nedaelte,
At de sig omsider vaelte
Ned udi en Svøvel Pøel.

Dessutom förekommer en del mindre versar på samma kistebrev, vil-
ka hänvisa till de bibelställen de citera.

Guds Børn ved maange Traengsler før

Igjennem Livets traange Dør

Og den traange Vey at stige

Til det Søde Himmerige.

Apost.G.14 Cap.22 Vers.

Over-Herdens Kiep og Stav

Skal dig trøste og husvale

Udi disse Bochims Dale,

Til du lægges i den Grav.

Psalm 23,4.

Sanker! I skal finde,

Banker! I skal vinde.

Luc.11 Cap.9 Vers.

Jag har stridet og rik vundet,

All min angst er forsvundet,

Troen jeg bevarede,

Herren den Raettfærdige

Skal paa Dommens Dag føraere

Mig en Krone hist at baere.

2 Tim.4 C.7 o 8 v.

Gack paa dine Hiertes Veye;

Glaed dig udi Verdens Veye;

Lad dit Øye

Du før det skal Regnskab giøre;

Gud til Bogs vil saadent føre

Og derover holde Dom. Praed.10,9.

Hvad som et Menneske i denne Verden saaer,

Udi sit Kiød, Det skal omsider hon og høste,

Hvor bliver Høsten vel? Fødervelsen hon saaer,

Thi han forglemte den ,som hannem igenløste.

Gal.6 C.7 o 8 v.

Udi Høer og Fylder, i,

Falskhed, Had og Mord, Partie,

Verdens Børn sin tid henbringer;

Hovmod, Oyens Lyst og Pragt

Kiødets Lyst er deres Agt

Slikt kan udi Øret klinge. Gal. 5, 20 o 21 v.

Hvo kan Helvede avmaale?

All den Angst, Pine Qvale,

De Fordemte lide maae;

Og kan ingen Ende faae.

Deres Orm saaer aldrig Gade,

Deres Ild skal evig braende. Es. 66, 24.

En del versar som gingo liksom på sned på brevet.

En Deges vendte om

Og en til Maalet kom

Han Lyst til Verden fik,

Og strax af Veyen gik.

2 Tim. 4 Cap. 10 vers.

Den som lægger Handen paa
Floven og sig seer tilbage
Kan i sine Lives Dage
Aldrig Veyen dristig gaae
Verden først maae af dit Sind
Vil de se i Himlen ind.

Luc.9,62.

Udi Himlen høres Glaede
I det høye Engle Chor,
När en Syndere vil klaede
Sig i Sorge-Draegt og Flor,
Som vil lade af at synde
Og et andet Liv begynde.

Luc.15 Cap.10 Vers.

Det var din hedre at du Veyen inte kiendte
End at du kiendte den, og dog af samma rendte;
Du vender Ryggen til Guds gode reene Bud

Og løber i en Ild, som aldrig slukkes ud.

2 Petr. 2 Cap. 21 Vers.

Den port er snever, og den Vey er trang, som fører til Livet, og de aere faa, som finde den. Matth. 7, 14.

Den port er viid og den Vey er breed, som fører til Firdaervelsen og de ere maange som gaee ind gjenem den. Math. 7, 13.

Anno 1768 d. 21 May

Kiøbenhavn, tryckt og findes til kiøbs hos Johan Rudolph Thiele boende i Store Helliggeist Straede 150.

Bilderna föreställa personer, som vandra den breda och den smala vägen. Vid slutet av varje väg fanns en port, vid den ena vaktar änglar, men vid den andra vaktar hornpelle själv med öppen dörr, och/innanför denna ses de osaliga brinna i eld.

Den andra porten är stängd och på denna klappar en vandringsman, som nått målet. Innanför står ett kors, en korsmärkt flagga och en man klädd i långrock. Denne står med ryggen vänd

mot porten klädd i långrock samt läsande i en bok.

Den ena vägen är fylld av kors och backar men den andra är fylld av vin, kvinnor och dans, och glädjen tycks ha sin hemvisst där, detta är den breda vägen.

III.

Ett annat kistebrev

Ett annat
kistebrev.

tillhörande samme ägare fanns på samma kista. Detta var på svenska och hade även det en mycket vidlyftig text, vilken lyder så.

En mycket skön Skrift

Hus-Wälsignelse

Eho som thetta blad hafwer i sitt Hus och lefwer thereafter honom lyckas allting wäl.

Thy Herrans Wälsignelse gör rika utan möda.

Priser Herran Berömmar Herran..

Förtro dig Gud i all thin tid,

och fäst på honom all din lit;

All ting begynn' i Herrans namn,

Så blifwer then tig ej til skam.

Hwad tu i Guds namn tager an,
Det för dig ej misslyckas kan,
Tig icke hjälper flit och konst,
Är Gud ej med, är thet omsonst.

När tu upplycker tina dör
Hos tig så then betänkning gör
At Jesus Christ tin Frälsar kiär,
Den rätta dör till lifwet är.

I mitt hus tu ej banna må
Men heller ut på dören gå;
Ty Gud ther hör i himmelrik,
som då kan straffa dig och mig.

O, Heligste Trefaldighet,
Gif mig lycka och salighet,

GUDS Swar.

"Ja jag wil dig wälsigna här
Så länge fromhet hos dig är.

Bög söta Jesus ned till mig tiet nådes Öra,

Du kan mitt hela hus Wälsignelse tilföra;
Tag sielf tin boning ther, O hiertans Jesu kär.
Thy hwar en wänder frå, ther ingen lycka är

Låt Jesus dem Wälsignad wara,

Som alltid här församlad äro,

På wår hela wandrings sti,

Fölg Jesu med och stat oss bi.

Det war en gång en andäktig man, som bad ofta til Gud at han
will~~e~~ låta honom weta huruledes han skulle lefwa lyckeligt i
sitt äckenskap och föranstalta alt i sitt hus som han borde:
Han fick therpå se tre h. Änglar, Den förste böjde sina knä och
bad således: Jag uplöfter mina ögon til HERRAN, hwär ifrån min
hielp kommer, Den andra Änglan hade en spade eller hacka i
handen, hwarmed han hackade rötter up af jorden, säjandes; i din
anletes swett skal du äta titt bröd. Den tredje Ängelen samla-
de de upphackade rötterna^e och bar dem till huset ther dessa tre
Änglar bodde tilsamman. Detta är en wacker liknelse, Ty skal thet

13

gå wäl til i ett Hus då måste man först bedia: Och för det andra arbeta: för det tredie spara och för det fierde bo tilsamman så förtroligt och endräktigt som Änglar.

Om lycka bed af Herrans hand
 Ty therpå kommer allting an,
 När Gud med hielpen ej är när,
 Då alt arbet' förgäfwes är.
 För honom wi städs frukta må,
 så faller all ting wäl i trå.
 Wälsigna oss O! Fader san,
 Som hafwer skapt jord,eld och wan,
 Wälsigna oss o, Jesu Christ;
 O! Helge And styr Satans list.

Lär tig O! Gud befallat wara
 Titt hus som ock tin trogna skara
 Gif sundhet och ett dagligt bröd!
 Fräls oss från eld- och wattunöd.

At bedia är then bästa konst
Annars arbetar du omsonst,
Beder så gifs thet, Christus talar,
Apostelen Paulus ock befaller,
At den ej skal äta som ej arbetar,
Se här på i late och ej förgäter.

Gif almos gierna och ej döm,
Gudstiensten bewista ej förglöm,
At syndigt Gods går bort med hast,
Men Guds ords sanning blifwer fast.

I Herrans Tammn går jag nu ut
Mitt hela hus regere Gud,
Min hustru med barnen kiära,
Låt tig O! Gud befallte wara;
Bewar mitt hierta mun och hand,
För synd och lust, för spott och skam;
Lär mig mitt kal förrätta wäl

Och til hus hemkomma glad och säll,
At all må lända tig, Gud min Herra,
Til lof och tack, til pris och ähra.

Min Gud jag alltid låter råda,
Han hafwer rådt i många år
Det mig ej skadar utan båtar;
Af hans hand jag ju all ting får.
Han en dag mera gifwa kan
Än inbrakt blit i Kejsars Land.

Allena beder jag tig Herre,
At tu mig tre ting wil beskära,
God näring gif och dagligt bröd,
Låt mig tig fruckta til min död:
Låt mig bekomma salighet
Och ärfwa lif i ewighet.

Reger titt hus försichtelig,

Så blifwer du förnöjsamt rik.

Af Bönen tu begynna må!

Hwad Gud tig gifwer pass wäl på,

Spar med förstånd, låt hwar få sitt;

Ackt ej tin Hustru alt förli't;

Så gifwer han tig dagligt bröd

Och sörger för tig til din död.

Ack! Gud hur går det nu wäl til,

Dem jag ej skadar mig hata wil,

De mig missunda, gierna kifwa;

Måst dock tilåta jag bli i lifwe,

När the wil om mitt tillstånd spörja,

Då må de för sig xielf sörja.

I all tin gierning bör Guds ähra

Den första och den sista wara.

Dit äckenskap skal wara ren,

Du må ej tänka på mer än en,
Lef kysk och tucktig all tin tid,
Om tuckt och mätta berlita tig.

O! Fader, Son och Helig And
Haf nåde för mig i mitt stånd,
Ehwar jag går, in eller ut,
Så tänk på mig o, milde Gud.

Herren bewara tin ingång och utgång nu och til ewig Tid. Ps. 121: 8.

Tryckt i LUND 1767.

Överst, över och omkring själva rubriken finnes tvenne äng-
lar med blommor och palmer i händerna. I mitten på en fyrkant
platta står en Kristusbild med gloria kring huvudet hållande
vänstra handen på bröstet och högra handen liksom välsignande
upplyft. Å båda sidor om texten finnas blomstersmyckade pelare,
som smalna av uppåt, och äro krönta med en krona på vardera pe-
laren.

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Helga Persson
Härad: Onsjö *Adress:* Box 208 Höör
Socken: Billinge *Berättat av* Fru Ellen Falk
Uppteckningsår: 1934 *Född år* 1886 i Billinge.

Uppteckningen rör : I. Ola Spel, (sid.1), II. Julmorgonen, sid.2-3
Livstidsfången (sid.3-5), Naktergalen (sid.5-7).

4407

1

I.

Ola Spels vals.

Du ska bli kvinga, å ja' ska bli man,
å så ska vi göra så gott som vi kan.
Om dagen arbeta på åker och äng,
om natten så sover vi sött i vår säng.

Denna vers har fått sitt namn av en gammal spelman i Billinge Ola Spel.
som kallades Ola Spel. Han brukade gå omkring i bygden och spela för
råg och annan spannmål. Då han var ute på sina vandringar i de olika
socknarna hade han en s.k. "tvärpåse" med sig, vilken var sammansydd i
båda ändar och så var där ett hål på mitten. Säcken hängdes över axeln
och så bars bördan hälften fram och hälften på ryggen. När han spelat
sig till så mycket säd, som han orkade bära återvände han hem och tömde
säcken och så begav han sig snart ut på nya vandringar.

30

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ola Spels vals

Julmorgonen.

Hör klockorna ringa, dess dallrande ljud
högtidligt i gryningen klingar.

De mana all världen att lofsjunga Gud,
som frälsningens gäfvor oss bringar,
som sändt oss sin käre och älskade son,
att jorden ur mörkret förlossa ,

Från Betlehem kom han långt fjärran ifrån
att våldet och ondskan förkrossa.

Vid ängelens röst
kom glädje och tröst
till herdarnas kvalfyllda, längtande bröst.

O! Gudagäst
du bjöm till fäst
hela jorden.

Var hälsad du heliga fröjdfulla dag,
som bringar stor glädje till jorden!

4407

3

Till människornas frälsning och fröjd och behag
den högste är människa vorden.

Må värdigt blott gåfvan vi taga emot,
som julen ånyo oss bringar
och lägga vårt hjärta med fröjd för hans fot,
då julpsalmen jublande klingar.

"Var hälsad Gus son,
Du himmelens län,
som kom ifrån Betlehem fjärran ifrån!
Nu prisar dig,
lofsjunger dig
hela jorden.

----- Fredrik Lindeberg.

Denna dikt sjöngs en gång såsom julhymn i Billinge kyrka.

Lifstidsfången.

Lifstidsfången

Ensam i min mörka cell jag sitter,
skild från grönska, solljus, fågelkvitter

aldrig månens milda ljus jag ser,
ingen vänlig stjärna mot mig ler.

Huru långsamt gå de dystra dagar,
men hvad hjälper det väl att jag klagar,
ty min klagan intet öra når,
ingen känner hvad jag lida får.

För mitt brott jag måste straffet lida,
kan ej någon mänsklig nåd förbida,
nu blott om den högstes nåd jag ber,
faller inför honom ödmjuk ner.

När jag på min flydda barndom tänker,
minnet stundom åt mitt sinne skänker,
några ögonblick af ro och tröst,
döfvar kvalen i mitt arma bröst.

Du som lyssnat uppå denna sängen,
tänk ej illa om den stackars fången,
som i ruset dödade en gång,
lider nu därför sin lefnad lång.

Derför säger jag nu dessa orden,
förbannad vare hvarje krog på jorden,
ve den som det usla giftet rör,
som så många tusen lif förstör.

Fr. Lindeberg.

Näktergalen.

Uti väster aftonrodnan
ofvan mörka skogen flammor
och förgyller trädens toppar
med sitt klara gyllne skimmer.
Lugn och stilla hvilar nejden,
dagens sorl och oro tystnat,
allt är frid uti naturen

intet stör dess helga vila.

Lyss, då höres ifrån lunden
toner ljuda, herrligt sköna,
toner klar^a, vemodsfulla,
tjusande och underbara,
som så djupt till hjärtat tränga.

Hvem är sångaren, som sjunger
så förtjusande i kvällen,
som fast andra fåglar länge
vilar uti sina nästen,
ännu icke tyckes tröttna?

Ack; Jo det är näktergalen,
nattens sångare, som sjunger,
sjunger om den blåa himlen
där myriader stjärnor blänka;

sjunger om den gröna jorden,
som af blommor ljufligt prydes,
sjunger bort hvar bitter smärta
utur kvalda mäskohjärtan,
prisar skaparen som gifvit
honom sångens gudagåfva.

Fredrik Linderberg.
Juli 1905.

Dessa dikter ha till författare en person, som ehuru olärd, var mycket begåvad och hade lust för läsning. Dikterna visar tydligt hans trånsjuka själ och han var åtminstone tidvis förmörkad till förståndet. Ett utprägladt drag för den familj han tillhör är deras begåvning, men samtidigt ha de manliga medlemmarna varit starkt hemfallna åt spritmissbruk och hans syster, som innehar manuskriptet till dikterna tror att i dikten Livstidsfången är det sig själv han till en del åsyftar i det han anser sig såsom en livstidsfånge, en slav under spritbegäret. Han dog 1912 i en ålder av 29 år. Han dog på hospitalet, men det var lungtuberkolos, som var dödsorsaken.
